

profiel

Piet Kalkman met een harder

Piet Kalkman:

'De visstand verandert'

Tekst & Fotografie: Marco Kraal

Wie aan beroepsvissers denkt, heeft meestal de zeevisserij voor ogen. Toch zijn er ook in het Nederlandse binnenwater beroepsvissers actief. Vissers die vaak generaties lang actief zijn op hetzelfde water en daardoor beschikken over een unieke kennis van het water en de visstand. Reden voor de redactie van *Visionair* een dagje mee te gaan vissen met Piet Kalkman, eigenaar van een visserijbedrijf met een lange traditie.

Het is een zonovergoten voorjaarsdag wanneer we in Piet's boot stappen, een aluminium vlet van ongeveer 7 meter lang die geheel is ingericht voor de zegenvisserij. In opdracht van een hengelsportvereniging wordt er vandaag op de Hollandse IJssel gevist op brasem. Piet werkt daarbij nauw samen met collega-visser Bram van Wijk en zijn zoon Jan Pieter. Terwijl Bram en Jan Pieter de zegen routineus uitvaren, vertelt Piet dat brasem een gewilde handelspootvis is. Dat klinkt vreemd omdat een overmaat aan brasem door veel waterbeheerders nog steeds wordt beschouwd als veroorzaker van de eutrofiering. Volgens Piet volledig onterecht: "Door de afname van voedingsstoffen in het water, maar ook door de predatie van aalscholvers dreigt de brasem zeldzaam te worden. Hoe verklaar je anders dat er tegenwoordig door hengelsportverenigingen goud wordt betaald voor kleine brasem. Die zitten er gewoon niet meer." De eerste vangst van de dag lijkt Piet's verhaal te onderstrepen, in het net spartelen naast kolbleien, voorns, snoekbaarzen en een enkele karper, slechts grote tot zeer grote volwassen brasems. Goed moment om Piet eens naar zijn mening over de huidige visstand te vragen.

Diversiteit neemt toe

Tijdens het sorteren van de vis valt het grote aandeel kolblei op, ruim

een kwart van de vangst blijkt zelfs uit 'Abramis bjoerkna' te bestaan. Volgens Piet een teken dat het met de waterkwaliteit de goede kant op gaat: "Kolblei is een vis die, net als de blankvoorn, in troebel water wordt weggeconcurrerd door de brasem." De laatste tien jaar zie ik soorten als kolblei en blankvoorn, maar ook snoek en zeelt terugkomen. Duidelijk het gevolg van het helderder worden van het water en de terugkeer van waterplanten. Ook het verbeteren van migratiemogelijkheden vertaalt zich direct in de visstand, de winde komt weer algemeen voor en ook met een typische riviervis als de barbeel gaat het weer de goede kant op. Verder vang ik regelmatig meervallen en wat denk je van een nieuwkomer als de roofblei? In betrekkelijk korte tijd is dit de meest algemene vissoort van de rivier geworden", vertelt Piet terwijl hij een grote winde voorzichtig terugzet.

Dood water

Dat het gezegde 'vroeger was alles beter' niet op gaat voor de visstand, illustreert Piet aan de hand van zijn 'eigen' viswater, de Hollandse IJssel. "Vooraf in de jaren 60, 70 van de vorige eeuw was het beroerd gesteld met de visstand. In de zellingen, putten waar rivierklei was gewonnen, werd op grote schaal chemisch afval gestort. Het gevolg was desastreus,

in de periode 1963-1966 was de Hollandse IJssel zelfs een visloos, dood water. Gelukkig hebben rivieren een groot zelfreinigend vermogen en toen de lozingen stopten kwam de vis snel terug. Alleen was er toen sprake van een overmaat aan voedingsstoffen, met als gevolg een eenzijdige visstand. De aal deed het er wel goed op, vertelt een grijnzende Piet. Mijn vader ving soms meer dan 70 pond per fuik, let wel dat waren kleine fuikjes, niet die enorme netten van tegenwoordig waar je met een auto doorheen kunt rijden. Vandaag de dag is dat ondenkbaar, vorige week had ik met zeventig fuiken nog geen 10 pond aal."

Vijf voor twaalf

Dat het slecht gaat met de aalstand merkt dus ook Piet aan zijn vangsten. "Helaas wel, mijn aalvangst zijn zodanig teruggelopen dat ik er zeker niet meer van kan leven. Gelukkig bestaat het belangrijkste deel van mijn werk uit het uitvoeren van visserijkundige onderzoeken en het uitvoeren van beheermaatregelen voor waterbeheerders en hengelsportverenigingen. Of het vijf voor twaalf is voor de aal weet ik niet, maar dat het nooit meer zo als vroeger zal worden staat voor mij in ieder geval vast. Een paar jaar geleden had ik even hoop dat het tij aan het keren was, we vingen namelijk weer aal als vanouds. Zeer

De vangst bestaat voor 90% uit grote brasem en kolblei

waarschijnlijk het gevolg van een extreem droge zomer, waardoor de aal werd gedwongen uit de droogliggende kribben de rivier op te zwemmen. Het bleek een korte opleving, want de afgelopen jaren nemen de vangsten weer gestaag af. Overigens is het te makkelijk om de schuld van de teruglopende aalstand alleen in de schoenen van de beroepsvisserij te schuiven. De overbevissing van het IJsselmeer daargelaten, wordt het aalprobleem volgens mij ook veroorzaakt door de barrières in de rivier. Waterkrachtcentrales bijvoorbeeld, vermalen op grote schaal paling en stuwen maken het onmogelijk dat de aal zijn opgroeigebied kan bereiken.”

Verstand van vissen

Uitkijkend over het rivierenlandschap toont Kalkman zich een unieke verhalenverteller met een schat aan praktijkervaring en een geheel eigen kijk op vis en water. “Vroeger waren alleen sportvissers en beroepsbinnenvisserij geïnteresseerd in vis, tegenwoordig lijkt iedereen wat met vis te willen. Overheden, waterbeheerders, wetenschappers, allemaal denken ze de wijsheid in pacht te hebben en denken ze wel even de visstand

naar eigen inzicht te veranderen. Veel beroepsvissers vissen al generaties lang op het water. Mijn familie vist bijvoorbeeld al sinds 1642 op de rivier, we kennen het water en de visstand dan ook als onze broekzak. Aangezien de visstand een belangrijke rol speelt in het Europese waterbeheer adviseer ik waterbeheerders, bio- en ecologen goed naar de visserman te luisteren en onderzoek en beheer aan ons over te laten. Zelf missen ze daar de kennis en praktijkervaring voor.

Werken in VBC's

Praktijkervaring die Piet graag wil inzetten voor visstandbeheercommissies (VBC's). VBC's zijn overlegorganen waarin sport- en beroepsvissers samen met de waterbeheerder het visstandbeheer vormgeven. “Samenwerken in VBC-verband is volgens mij de enige manier om samen te bepalen welke visstand wenselijk en mogelijk is in een bepaald water. Daarnaast leren de partijen elkaar in een VBC te respecteren en kan het werk in een VBC de vaak moeizame verhoudingen tussen sport- en beroepsvisserij danig verbeteren”.

Dynamiek

Nadat een 300 kilo brasem voor transport naar de plaatselijke hen-

gelsportvereniging is overgebracht naar de tankwagen en de overige vis in de rivier is teruggezet, komt Piet nog eens terug op de visstand in de rivier. Zijn ervaring is dat niet alleen het aantal soorten toeneemt, maar ook de groei en conditie van de aanwezige vissen sterk aan het verbeteren is. Volgens hem het gevolg van een goede voedselsituatie. “De rivier bulkt tegenwoordig van de macrofauna, het barst letterlijk weer van de steurgarnalen, vlokreeften en andere bodemdieren. Toch krijgen we de visstand pas echt op orde wanneer we de rivier weer de ruimte geven.

De rivier moet regelmatig buiten zijn oevers kunnen treden, uiteraard moeten weer kunnen onderlopen, dan komt het pas echt goed met de vis, dan krijgen we een visstand waar we nu alleen maar van kunnen dromen. Als dat het geval is dan weet ik zeker dat Jan Pieter in mijn voetsporen zal treden en de familietraditie zal voortzetten.”

Moe van een dag sjouwen met teilen vol brasem, onder het slijm, maar ook onder de indruk van de kennis en expertise van Piet, Bram en Jan Pieter rijd ik aan het einde van de dag de file in. **V**